

ABSÈNCIA DE LEGITIMITAT

Només la petició d'una aclaparadora majoria dels bascos justificaria un pla com el del 'lehendakari'

JAVIER PÉREZ ROYO*
EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 4.10.07

El lehendakari Juan José Ibarretxe no pot no saber que la proposta sobre l'anomenat "dret a decidir" que ha formulat en el seu discurs en el debat de política general al Parlament basc no és tractable constitucionalment. Ni a Espanya ni en cap país del món. No hi ha cap Constitució que contempli la possibilitat de negar la unitat del poder constituent en què tota Constitució es fonamenta. Aquesta és una contradicció en els termes que resulta constitucionalment immanejable.

I això és el que suposa la proposta donada a conèixer pel lehendakari la setmana passada, que, en el nucli essencial, no es diferencia del que va ser l'anomenat pla Ibarretxe, que es va acabar tramitant com a reforma de l'Estatut de Gernika, va ser aprovat pel Parlament Basc per majoria absoluta amb la col.laboració parcial de Batasuna i la tramitació parlamentària del qual va ser rebutjada pel Congrés per una majoria aclaparadora.

LA PROPOSTA d'Ibarretxe descansa en el fet que els ciutadans bascos no formen part del poble espanyol, sinó que constitueixen un poble diferent del poble espanyol, que és titular d'un poder constituent originari exactament igual que ho és aquest. O dit en altres termes: la proposta excepciona la vigència del poder constituent del poble espanyol per al País Basc.

La proposta és independentista en els fonaments, encara que no en els resultats, ja que, fins a la data, el lehendakari no ha proposat que el País Basc es constitueixi en Estat independent, però sí que defineixi unilateralment els termes de la seva relació amb l'Estat espanyol.

Això, insisteixo, no és manejable constitucionalment. La proposta no es podria instrumentar com a reforma de la Constitució, sinó que suposaria un canvi de Constitució. En conseqüència, és una cosa que cap Govern de la nació pot entrar ni tan sols a prendre en consideració. Posar-se a negociar sobre la base d'aquesta proposta seria un cas d'impeachment, d'exigència de responsabilitat penal en els termes previstos a l'article 102.2 de la Constitució.

No hi ha, per tant, en el marc de la Constitució espanyola, una resposta jurídica possible per a la proposta del lehendakari. Únicament hi ha lloc per a una resposta política, i política en el sentit més fort del terme: és a dir, una resposta que exigiria un nou exercici del poder constituent tant al País Basc com a l'Estat.

S'ha de tenir una legitimitat enorme per poder fer un plantejament d'aquesta naturalesa. Ara mateix, el lehendakari no té aquesta legitimitat. No hi ha al País Basc una demanda aclapadorament majoritària que justifiqui la proposta d'Ibarretxe. L'evidència empírica de què disposem ens indica el contrari. Després del rebuig del primer pla Ibarretxe per part del Congrés, el lehendakari va dissoldre el Parlament i va convocar unes eleccions que eren, políticament, un referèndum sobre la seva proposta i sobre el rebuig que havia tingut al Congrés dels Diputats, i els resultats, en termes polítics, van ser inequívocs: el

lehendakari va tenir menys suport en aquesta consulta del que havia tingut en l'anterior.

No hi ha res que permeti pensar que, des d'aleshores, han canviat molt les coses. I en el cas que hagin canviat una mica, és en una direcció oposada a la que pretén seguir el lehendakari. No només no ha disminuït gens ni mica el rebuig a la proposta fora de les files nacionalistes, que constitueixen gairebé la meitat del cos electoral del país, sinó que hi ha un sector molt ampli, que pot constituir gairebé el 50% de la mateixa militància del PNB, que tampoc hi està d'acord, com han posat de manifest la conducta de Josu Jon Imaz o les declaracions de l'alcalde de Bilbao, Iñaki Azkuna.

El lehendakari té llibertat per fer la proposta que ha fet, però no disposa de la legitimitat que necessitaria per intentar posar-la en pràctica. S'ha de tenir una legitimitat enorme per posar en qüestió una legalitat democràticament constituïda. Hi hauria d'haver un clamor extraordinàriament majoritari al País Basc a favor del dret a decidir per poder formular la proposta en els termes en què ho ha fet. Com a exercici intel·lectual, a la proposta d'Ibarretxe no se li pot objectar res. Com a pràctica política, se li ha d'objectar tot. És un desvari, com ha dit encertadament la vicepresidenta del Govern central.

¿COM POT atrevir-se un lehendakari a iniciar un procés que posa en qüestió el fonament mateix del sistema polític i del bloc de constitucionalitat, en què descansa la seva pròpia autoritat, amb un suport que va una mica més enllà de la meitat dels militants del seu propi partit, que en les últimes eleccions ha obtingut un terç dels sufragis

vàlidament emesos, cosa que representa un 26% aproximadament del cens del País Basc?

La democràcia no és un joc. Una autoritat no pot preguntar allò que l'ordenament en el qual la seva autoritat descansa no li permet preguntar. Només en cas de conflicte extrem entre legalitat i legitimitat es poden posar en qüestió les regles de la democràcia. No hi ha ningú que pugui acreditar l'existència d'aquest conflicte d'una manera objectiva i raonable.

* Catedràtic de Dret Constitucional. Universitat de Sevilla.